

Uppföljning av biblioteksplan 2024

Kultur- och utbildningsnämnden

Typ av styrdokument: XX
Beslutande instans: XX
Datum för beslut: ÅÅÅ-MM-DD
Diarienummer: XX

Gäller för: XX
Giltighetstid: XX
Revideras senast: ÅÅÅÅ-MM-DD
Dokumentansvarig: XX

Innehåll

Inledning	3
Organisation bibliotek.....	4
Statsbidrag – särskilda satsningar	4
Uppföljning av biblioteksplanens strategiska inriktningar	5
Det öppna biblioteket	5
Det läs- och skrivfrämjande biblioteket	6
Det digitala biblioteket	7
Det lärande biblioteket	8
Uppföljning av 2024 års utvecklingsområden	9
Identifierade utvecklingsområden 2025	13
Tidiga biblioteksintroduktioner och uppföljning av läsvanor	13
Läsfrämjande insatser för vuxna	14
Program med särskilt fokus på unga och demokrati	14
Tillgängliggöra och synliggöra den öppna mötesplatsen	15
Nyckeltal kopplade till bibliotekslagen och biblioteksplanen	15
Kommentar till utfall av nyckeltal	18

Inledning

Folkbibliotekens verksamhet styrs av bibliotekslagen (SFS 2013:801). Enligt lagen (§2) ska:

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Därutöver har biblioteket följande uppdrag enligt bibliotekslagen:

- vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.
- utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.
- särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.
- öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning,
- lärande och delaktighet i kulturlivet.

Bibliotekslagen fastställer även att folkbiblioteken är till för alla. Men särskild uppmärksamhet ska ägnas åt fyra prioriterade målgrupper:

- Personer med funktionsnedsättning
- Nationella minoriteter
- Personer med annat modersmål än svenska
- Barn och ungdomar

Enligt bibliotekslagen ska varje kommun anta en biblioteksplan för den verksamhet som bedrivs inom biblioteksområdet. Alingsås kommuns biblioteksplan är fastställd av kommunfullmäktige och gäller under perioden 2023–2026 (KF 2022-10-260 § 211) och syftar till att lyfta fram inriktningen för de kommunala biblioteksverksamheten. I planen lyfts de strategiska inriktningarna fram för såväl folkbiblioteket som kommunens skolbibliotek.

Folkbibliotekets verksamhet ska enligt biblioteksplanen följas upp varje år i syfte förmedla vad som har genomförts under året och vilka kvalitetsförbättringar som har uppnåtts samt vilka områden som fortsatt behöver vidareutvecklas i syfte att öka kvaliteten.

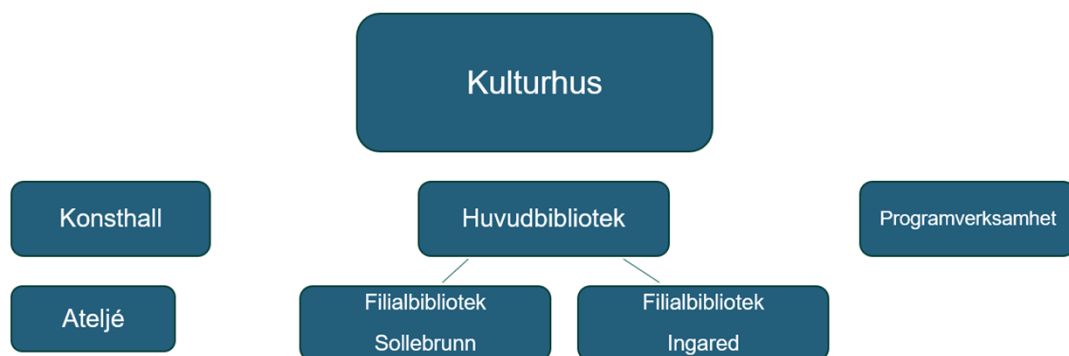
I denna uppföljning beskrivs folkbibliotekets verksamhet och insatser under 2024.

Organisation bibliotek

Alingsås folkbibliotek består av ett huvudbibliotek som återfinns i Kulturhuset, samt två filialbibliotek i Sollebrunn och Ingared. Folkbiblioteket fungerar som en central kulturell mötesplats i lokalsamhället. I Alingsås är folkbiblioteken meröppna, vilket innebär att de är tillgängliga för besökare under vissa tider även när personal inte är på plats.

Biblioteket är en del av Kulturhuset, och medarbetare från andra verksamheter inom Kulturhuset bidrar till helheten i biblioteksverksamheten. Inom kulturenheten arbetar sammantaget 20 medarbetare.

Kulturhuset är organiserat enligt följande:

Statsbidrag – särskilda satsningar

Biblioteksverksamheten har under året mottagit bidrag från Kulturrådet och Västra Götalandsregionen för att utföra särskilda satsningar.

- **Kompetenshöjande insatser inom läsfrämjandelyftet 2024 - beviljat bidrag om 76 000 kr.**

Kulturrådet har under 2021–2024 genomfört läsfrämjandelyftet för personal på de kommunala folkbiblioteken. Syftet med läsfrämjandelyftet har varit att bidra till kompetensutveckling inom litteraturförmedling och läsfrämjande, med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning. Detta för att ge barn och unga mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser.

Förvaltningen har under 2023 och 2024 ansökt om och beviljats bidrag som har finansierat olika former av kompetensutvecklingsinsatser. Dessa har omfattat bland annat studieresor inom den egna regionen samt till Stockholm, deltagande i Litteralund – Sveriges största festival för barn- och ungdomslitteratur, samt andra kurser och utbildningar. Läsförfrämjandelyftet har utgjort ett värdefullt incitament för att prioritera kompetensutveckling inom verksamheten och har bidragit till verksamhetens utveckling.

- **Inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek 24/25 (delas 50/50 mellan kultur- och utbildningsförvaltningen och barn- och ungdomsförvaltningen) - beviljat bidrag om 138 000 kr.**

Bidraget från Kulturrådet för inköp av litteratur har använts för att införskaffa böcker i samband med olika läsförfrämjande insatser riktade till barn och unga, med syftet att främja intresset för läsning, litteratur och berättande. Inom ramen för dessa insatser erbjuds alla fyraåringar, via barnavårdscentralen (BVC), ett presentkort på en bok. Boken hämtas ut på biblioteket, vilket ger barnen möjlighet att få en egen bok samt att, tillsammans med en vuxen, besöka biblioteket. Varje år bjuds samtliga förskoleklasser in till biblioteket för en introduktion till biblioteksverksamheten. I samband med besöket får varje elev ett eget lånekort samt en gåvobok, vilka finansieras med hjälp av bidraget. En central del av bibliotekets läsförfrämjande arbete fokuserar på att stärka barn och ungas fritidsläsning. Därför anordnas flera bokklubbar anpassade för olika åldersgrupper, där litteratur köps in specifikt för detta ändamål. En del av bidraget används även till inköp av böcker för "Sommarboken" – en läsförfrämjande aktivitet som syftar till att uppmuntra barn och unga till läsning under sommarlovet.

- **Stärkta bibliotek 23/24 - beviljat bidrag om 225 000 kr.**

Projektet har möjliggjort en genomlysning av behovet av riktade insatser för målgruppen 65 år och äldre, samt skapat förutsättningar för nätverksbyggande och ökad närvaro i målgruppens miljöer. Inom ramen för projektet har informationsinsatser genomförts vid träffpunkter, serviceboenden och äldreboenden med geografisk spridning inom kommunen. Genom dessa riktade insatser har information om bibliotekets verksamhet nått en bredare målgrupp, vilket resulterat i ett ökat antal låntagare. Utöver de kommunala verksamheterna har information även förmedlats vid seniormässan på Estrad, vid olika evenemang samt vid aktiviteter arrangerade av Senioruniversitetet.

Det ekonomiska bidraget har, utöver att finansiera arbetstid, även möjliggjort inköp av modern teknik samt en översyn av befintlig utrustning. Projektet har också innefattat kompetensutveckling för personalen genom utbildningar via Västra

Götalandsregionen, deltagande i en kurs i klarspråk samt studiebesök vid två bibliotek i Malmö.

- **Regionalt utvecklingsstöd för uppstart av en ungdomsreferensgrupp 13-18 år för biblioteks- och kulturhusutveckling – beviljat bidrag om 12 000 kr.**

Regionalt utvecklingsstöd söktes i syfte att etablera en referensgrupp bestående av ungdomar, med målsättningen att ge dem inflytande och delaktighet i planeringen av programverksamhet riktad till deras egen åldersgrupp. Inom ramen för denna satsning planerade och genomförde ungdomarna aktiviteter under höstlovet. Programmet inkluderade ett författarbesök med tillhörande skivworkshop samt en filmkväll.

Uppföljning av biblioteksplanens strategiska inriktningar

I biblioteksplanen anges fyra strategiska inriktningar för biblioteken i Alingsås vilka tar sin utgångspunkt i uppdraget enligt lagstiftningen men även i den allmänna samhällsutvecklingen och bibliotekens utvecklingsbehov. De fyra strategiska inriktningarna utgörs av nedanstående punkter:

- Det öppna biblioteket
- Det läs- och skrivfrämjande biblioteket
- Det digitala biblioteket
- Det lärande biblioteket

Nedan beskrivs vilka insatser som genomförts inom respektive strategiska inriktning under 2024.

Det öppna biblioteket

Denna inriktning syftar till att säkerställa att alla, oavsett förutsättningar, ges likvärdig tillgång till information, kultur och kunskap. För folkbiblioteket innebär detta att följande områden ska prioriteras.

- Utveckla utbud och aktiviteter för att vara relevant oavsett besökarens bakgrund.
- Marknadsföra bibliotekens verksamhet och nå ut till icke användare.

- Öka samverkan med andra aktörer.
- Särskild uppmärksamma prioriterade grupper enligt bibliotekslagen.
- Stärka arbetet utifrån perspektiven tillgänglighet, inkludering och delaktighet.
- Kompetensutveckling för bibliotekarier.

I syfte att främja arbete med den strategiska inriktningen har ett antal aktiviteter genomförts, här följer en sammanfattning av dessa.

- Kostnadsfria programpunkter med fokus lärande, samtal och utveckling.
- Uppmärksammandet av exempelvis nationella minoriteter och vilken litteratur som finns i biblioteket kring dessa.
- Aktiviteter som språkkafé och introduktion av biblioteket för SFI-grupper.
- Utveckling av kulturhusets grafiska profil, skapandet av en mer tillgänglig webbplats samt få ut information på fler platser (sociala medier, kommunens intranät och skyltning).
- Samverkan med mindre och större aktörer som Ungdomsverksamheten Vingen, Alströmergymnasiet, kulturskolan, föreningar och olika studieförbund.

En filmworkshop har genomförts med Ungdomsverksamheten Vingen under sportlovet. Alströmergymnasiets estetiska program använder lokalerna för undervisning och deltar i arrangemang. Kulturskolan medverkar vid lovaktiviteter och Kulturnatta, där även föreningar och studieförbund deltar. Samarbete sker kontinuerligt med Senioruniversitetet i Alingsås, Bibliotekets Vänner och studieförbund som håller cirklar och programpunkter, ofta med fokus på prioriterade grupper. Vid större arrangemang, som Pride och lovverksamhet, sker planering tillsammans med Vingen, Kulturskolan och Alströmergymnasiet. Kulturhuset samarbetar också med föreningar med konstnärlig, litterär och bildningsinriktning riktade till barn, unga och äldre.

Det läs- och skrivfrämjande biblioteket

Denna inriktning syftar till att främja läsupplevelser, stärka litteraturens betydelse och förbättra läs- och språkförståelsen. För folkbiblioteket innebär detta att följande områden ska prioriteras:

- Utveckla metoder att främja läsning och tillgång till litteratur, bland annat via digitala verktyg.
- Erbjuda läsinspirerande insatser.
- Erbjuda ett brett utbud av litteratur.
- Biblioteket, förskolan och skolan ska utveckla läsfrämjande insatser i samverkan.

I syfte att främja arbete med den strategiska inriktningen har ett antal aktiviteter genomförts, här följer en sammanfattning av dessa.

- Författarbesök och bokcirklar för olika åldrar.
- Arbetat med uppsökande verksamhet för tjänsten Boken kommer/Talboken kommer som möjliggör att låna böcker för den som inte kan ta sig till biblioteket.
- Inköp av brett utbud av litteratur utifrån allmänhetens inköpsförslag.
- Erbjuder fjärrlån mellan filialer och huvudbibliotek.
- Kontinuerligt arrangera läsinspirerande sagostunder.
- Delat digitala boktips för allmänhet och skolpedagoger.
- Programpunkten "Böcker till kaffet" där bibliotekarier ger boktips inför publik.
- Samverkat med grundskolan och mottagit elevgrupper för att dela ut deras första lånekort.
- Delat ut 200 sommarlovsböcker och gjort andra satsningar under skollov.
- Genom det språkstimulerande materialet kallat Språktåget inspirera föräldrar till barn i åldrarna 0-6 år att prata, ramsa, sjunga och läsa med sina barn. En förstudie om språknätverk har också genomförts med barn- och ungdomsförvaltningen.
- Stärkt samverkan med SFI, kulturskola och Alströmer gymnasium, studieförbund och föreningsliv. Bland annat har studieförbund och biblioteksverksamheten arbetat uppsökande mot personer med funktionsnedsättning med målet att läsa och planera eventuella bokcirklar samt delat ut böcker och exempel på lättlästa texter.

Det digitala biblioteket

Digital kompetens samt medie- och informationskunnighet (MIK) är centrala färdigheter i dagens samhälle. En förståelse för mediernas roll och funktion kräver förmågan att kritiskt granska och värdera information. För folkbiblioteket innebär detta att följande områden ska prioriteras:

- Främja digital kompetens och medie- och informationskunnighet hos allmänheten genom att tillhandahålla digitala verktyg och informera om hur dessa används. Samtidigt ska den källkritiska förmågan hos invånarna stärkas.
- Kompetensutveckling för bibliotekarier.

I syfte att främja arbete med den strategiska inriktningen har ett antal aktiviteter genomförts, här följer en sammanfattning av dessa.

- Ny webbplats för biblioteket med fokus på tillgänglighet.
- Biblioteket erbjuder ett löpande IT-stöd för att hjälpa besökare att använda digitala tjänster och enheter. Det ingår även en uppsökande del i verksamheten, där

personalen aktivt arbetar för att göra tjänsten tillgänglig för fler. Främst riktar sig stödet till personer som har svårt att använda bibliotekets digitala tjänster. Men det handlar också om att ge allmän vägledning i hur man använder sina digitala enheter – som mobiltelefoner, surfplattor och datorer – samt att ge tips om hur man hittar tillförlitlig information och vara källkritisk på nätet. Både bibliotekarier och IT-pedagoger finns tillgängliga för att hjälpa till med sådant som att använda skrivare, lånedatorer och andra självservice-tjänster på biblioteket.

- Inbjudan till föreläsning om bedrägeri (så som nätfiske, bluff-sms etc.).
- Information om användning av bibliotekets digitala tjänster som till exempel Legimus, databaser och Dewey.
- Bibliotekarier med särskilt ansvar för bibliotekssystemet Koha har genom samarbeten med andra bibliotek arbetat för att utveckla systemet ytterligare.
- Under året har biblioteket infört ett nytt internationellt system för ämnesindelningen av böcker kallat Dewey. Arbetet har inneburit en genomgång av samtliga böcker för att utbudet som låntagarna möter både ska vara uppdaterat och lättare att hitta.

Det lärande biblioteket

Denna inriktning syftar till att främja människors möjlighet till livslångt lärande och kontinuerligt utveckla verksamheten för att möta samhällets föränderliga behov. För folkbiblioteket innebär detta att följande områden ska prioriteras:

- Biblioteket ska vara en plats för att nå personlig utveckling genom bildning och ett livslångt lärande.
- Fortsätta erbjuda studieplatser och datorer för studier.
- Fortsätta samverka med kommunens olika utbildningar, bland annat förskola och kommunal vuxenutbildning.
- Biblioteket, förskolan och skolan ska i samverka utveckla insatser för att främja ett livslångt lärande.

I syfte att främja arbete med den strategiska inriktningen har ett antal aktiviteter genomförts, här följer en sammanfattning av dessa.

- Samverka med föreningarna *Senioruniversitetet* och *Bibliotekets vänner* som arrangerar föreläsningar inom forskning och bildning.
- Författarbesök, ibland tillsammans med tillhörande workshop.
- Genom samverka med skolor har skolvisningar av bibliotek, konsthall och ateljé genomförts.
- Tillhandahållandet av studieplatser, grupprum och datorplatser.
- Tillhandahållandet av läromedel för studier och inköp av ny kurslitteratur samt erbjudit service för fjärrlån.

Uppföljning av 2024 års utvecklingsområden

Under 2024 hade folkbiblioteket identifierat åtta utvecklingsområden att arbete särskilt med.

Utvecklingsområde 1
Alla 6-åringar besöker biblioteket
Beskrivning
Alla förskoleklasser bjuds in till att besöka på Kulturhuset och en introduktion till biblioteket. Barnbibliotekarierna välkomnar och introducerar barnen och alla mottar ett eget lånekort och får chansen att låna sin första bok. På så sätt introduceras alla barn till Kulturhuset, biblioteket och böcker. Insatsen är en del i att erbjuda en likvärdig tillgång till litteratur och läsning vilket skapar inkludering vilket på sikt bidrar till en hållbar utveckling enligt Agenda 2030.
Genomförande
Under 2024 besökte sammanlagt 516 elever i förskoleklass, från 14 olika skolor, biblioteket. Endast två skolor bokade inte in något besök. Dessa skolor är båda ytterskolor och har blivit erbjudna besöka av bibliotekarie.

Utvecklingsområde 2
Läsfrämjande
Beskrivning
På biblioteket genomförs en mängd läsfrämjande insatser med ett brett utbud för olika åldrar och målgrupper. I den dagliga verksamheten erbjuds sagostunder, dramatiserade sagor, filmade boktips, bokhyllhäng, bokklubbar samt läsupplevelser tillsammans med vuxna som ska bidra till nyfikenhet och främjar läsningen i hemmet.
Genomförande

På biblioteket genomfördes under 2024 olika läsfrämjandeinsatser så som sagostunder, babyrytmik, föräldraträffar, bokhyllhäng, bokklubbar samt lovaktiviteter. Totalt genomfördes 122 aktiviteter där 1 909 barn och vuxna deltog. Barnbibliotekarierna spelade in 17 filmer med boktips för barn i åldrarna 6–12 år, vilka spreds till pedagoger och allmänhet via kommunportalen och hemsidan.

Utvecklingsområde 3

Uppsökande verksamhet

Beskrivning

Som ett led i att nå dem som inte redan hittat sin plats på biblioteket arbetar verksamheten uppsökande. Det uppsökande arbetet vänder sig främst till gruppen unga vuxna och personer som är nya i Sverige. Detta sker genom samarbeten med kulturskolan, den öppna ungdomsverksamheten och Integrationsenheten.

Genomförande

Samverkan med det lokala föreningslivet har fortsatt under året. Samarbeten har genomförts med bland annat Bibliotekets vänner, Senioruniversitetet, Alingsås Humanistiska Förbund samt Röda korsets språkcafé. Elever inom utbildningen i svenska för invandrare (SFI) vid Campus Alingsås har tagit del av biblioteksintroduktion. Biblioteksverksamheten har även varit representerad vid Seniormässan samt vid Picknickfestivalen i Nolhaga.

Utvecklingsområde 4

Senior service

Beskrivning

Tjänsterna *boken kommer* och *talboken kommer* genomförs. *Boken kommer* är en servicetjänst där bibliotekarier har kontakt med personer som inte själva kan ta sig till biblioteket och därför överlämnas fysiska böcker i boken som levereras hem till personerna en gång i månaden. *Talboken kommer* är en motsvarande tjänst men som innehåller talböcker på brända skivor, som levereras och används i speciella Daisyspelare. Denna tjänst används av personer som har nedsatt syn eller andra funktionsvariationer.

Genomförande

Via tjänsten *Boken kommer* lånades 1 250 böcker under 2024, och via tjänsten *Talboken kommer* lånades 11 900 böcker. Bland användarna av dessa tjänster finns de mest aktiva låntagarna i kommunen med det högsta antalet lån uppgående till 309 under året.

Utvecklingsområde 5

Programverksamhet med spets och bredd

Beskrivning

På biblioteket finns ett rikt utbud med programverksamhet för alla åldrar. Det är sagostunder, författarbesök, språktåg, bokklubbar, riktade lovaktiviteter, sommarboken, bokpåsar, språkkafè, böcker till kaffet och senioruniversitetet.

Genomförande

Under året delades *Sommarboken* ut till 200 barn i åldrarna 6–12 år. Biblioteksverksamheten har genomfört 45 olika lovaktiviteter, inklusive skapande workshops inom film, skådespeleri, hantverk, samt författarbesök och andra läsfrämjande insatser. Dessa aktiviteter har tillsammans nått över 1 000 barn.

För ungdomar i åldern 13–19 år har verksamheten erbjudit bokhyllhäng, bokklubbar, bokkollo samt möjligheten att delta i ett delaktighetsprojekt.

Poeten, författaren och konstnären Artur Kamarouski från Belarus vistades under en månad i Alingsås genom Västra Götalandsregionens program AIR Litteratur. Under sin vistelse medverkade han bland annat i ett publikt samtal om sitt författarskap tillsammans med poeten Ellen Nordmark.

Programverksamheten har under året uppmärksammat bland annat Förintelsens minnesdag genom ett författarbesök. Den återkommande programpunkten *Böcker till kaffet* har genomförts varje månad och lockat totalt 482 besökare, vilket är en ökning jämfört med tidigare år. Två nya poeter har uppmärksamats på Poetens plats och Karin Boye har hyllats genom flagghissning och diktläsning i Museiparken.

I Kulturhuset har 11 föreläsningar genomförts (varav två i Sollebrunn) samt 11 författarbesök. Den internationella satsningen *Banned Books Week* har uppmärksamats genom en utställning i foajén och filmade boktips av bibliotekarierna.

Den nordiska högläsningssatsningen *Kura Skymning* har uppmärksamats med högläsning, både på Kulturhuset och på biblioteket i Sollebrunn.

Utvecklingsområde 6
Implementering av Dewey
Beskrivning
Dewey är nytt bibliotekssystem som de flesta biblioteken i Sverige börjar gå över till. Systemet skapar en ny struktur som är den samma över hela världen och ska skapa en tillgänglighet och ge en översikt över samlingarna.
Genomförande
Övergången till Dewey klassifikation har genomförts vid huvudbiblioteket under året. Arbetet med att implementera samma klassifikationssystem planeras att fortsätta vid biblioteken i Sollebrunn och Ingared under 2025. I samband med övergången har bokbeståndet inventerats, uppdaterats och märkts om, vilket bedöms bidra till förbättrad tillgänglighet och ökad användarvänlighet för både låntagare och medarbetare.

Utvecklingsområde 7
Digitalt stöd
Beskrivning
I enlighet med bibliotekslagen och biblioteksplanen arbetar biblioteket med att öka den digitala delaktigheten och minska det digitala utanförskapet. Genom IKT-pedagogen erbjuds olika former av teknikstöd både genom drop-in verksamhet och förbokade besök.
Genomförande
Biblioteket har i genomsnitt tagit emot 8–10 besökare per vecka som efterfrågat stöd i användningen av digitala tjänster och enheter. Verksamheten har även bedrivit uppsökande arbete i samverkan med Integrationsenheten för att tillgängliggöra detta stöd till fler målgrupper.

Utvecklingsområde 8
Service och bemötande
Beskrivning
Verksamheten på biblioteket ska ge god service och ett personligt bemötande till besökarna. Under året kommer verksamheten uppmuntra besökarna att inkomma med synpunkter genom lättillgängliga QR-koder.

Genomförande

Verksamheten eftersträvar att erbjuda en hög servicenivå genom ett professionellt och inkluderande bemötande i alla kontakter med allmänheten. Under året har medarbetarna genomfört en utbildning i bemötandefrågor samt tagit del av en föreläsning med fokus på att utveckla ett lågaffektivt bemötande i offentlig miljö.

Identifierade utvecklingsområden 2025

Följande områden kommer att utgöra verksamhetens fokus under 2025:

Tidiga biblioteksintroduktioner och uppföljning av läsvanor

Under 2025 är målsättningen att undersöka effekten av biblioteksintroduktionerna i samband med 6-årsbesöken. Syftet är att få en fördjupad förståelse för hur introduktionen påverkar barnens fortsatta biblioteksanvändning. Frågeställningar som kommer att undersökas inkluderar: Hur ser användningen ut efter att barnen har fått sitt första lånekort?

Resultatet ska ligga till grund för planering och vidareutveckling av verksamheten och riktade läsfrämjande aktiviteter.

Biblioteket fortsätter även under året att bjuda in samtliga förskoleklasser i Alingsås kommun till biblioteksintroduktion. Vid dessa tillfällen får barnen ett eget lånekort samt möjlighet att låna sin första bok. Barnbibliotekarierna ansvarar för att ta emot grupperna, introducera biblioteksrummet och stimulera nyfikenhet kring litteratur. Genom detta arbete eftersträvas en likvärdig tillgång till biblioteksservice och läsning för alla barn i kommunen, oavsett bakgrund.

Läsfrämjande insatser för vuxna

1. **Personer med annat modersmål**

Under året kommer samarbetet med Integrationsenheten att systematiseras för att ytterligare stärka bibliotekets stöd till personer med annat modersmål. Detta innefattar bland annat organiserade biblioteksvisningar för deltagare i SFI (svenska för invandrare).

2. **Personer med funktionsvariation**

En ny insats införs under året i form av riktade workshops i skrivande, specifikt riktade till personer med funktionsvariationer. Syftet är att erbjuda en inkluderande plattform för kreativt skrivande och språkutveckling, samt att skapa förutsättningar för ökat deltagande i den kulturella och litterära verksamheten.

3. **Nationella minoriteter**

I november arrangeras en särskild Minoritetsvecka med fokus på litteratur och frågor som rör nationella minoriteter. Genom denna vecka avses att lyfta fram och främja litteratur som behandlar minoritetsfrågor.

Program med särskilt fokus på unga och demokrati

Under 2025 kommer en särskild satsning på demokrati genomföras, i samverkan med bland annat Alströmer gymnasium, Ungdomsverksamheten Vingen, Ungdomsfullmäktige och lokalpress. Målsättningen är att utveckla och genomföra program som skapas av och för unga i åldersgruppen 13–25 år. Denna satsning syftar till att stärka ungas engagemang i demokratiska processer och ge dem möjlighet att aktivt delta i samhällsdebatten.

Tillgängliggöra och synliggöra den öppna mötesplatsen

Målet är att synliggöra Kulturhuset som en central mötesplats genom effektiv marknadsföring och kommunikation. Vidare ska Kulturhuset göras mer tillgängligt som en öppen mötesplats genom samarrangemang och samverkan med andra förvaltningar, föreningar och studieförbund. Genom dessa åtgärder strävas efter att skapa en inkluderande och aktiv miljö som främjar möten.

Nyckeltal kopplade till bibliotekslagen och biblioteksplanen

Bibliotekslagen innehåller krav på att vissa grupper ska prioriteras i verksamheten. Dessa ska-krav utgörs av följande:

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet **ska** ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet **ska** ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på 1. de nationella minoritetsspråken, 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och 3. lättläst svenska

8 § Folkbiblioteken **ska** ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Varje år samlar Kungliga biblioteket in officiell biblioteksstatistik från olika huvudmän som ansvarar för biblioteksverksamhet. Syftet med denna insamling är att analysera bibliotekens verksamhet i Sverige. Biblioteksstatistiken omfattar en rad variabler som är avsedda att användas för uppföljning av de obligatoriska kraven i bibliotekslagen. Den syftar även till att beskriva biblioteksverksamheten för prioriterade grupper samt deras användning av bibliotekets tjänster.

Nedan presenteras några av de nyckeltal som verksamheten skickar in till Kungliga biblioteket varje år.

Område, Lagrum i bibliotekslagen	2023	2024	Utveckling 2023– 2024
Personer med funktionsnedsättning 4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsenet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.			
Totalt bestånd av medier för personer med läsnedsättning	5 999	5 732	-4%
Totalt antal fysiskt beståndtalböcker, DAISY	3 285	3 316	1%
Antal läsplattor, e-boksläsare, Daisyspelare eller tablets till utlåning	5	5	0%
Utlån av medier för personer med läsnedsättning	10 355	4 832	-53%
Andel utlån av anpassade medier av motsvarande bestånd	172,6%	84,3%	-51%
Nationella minoriteter 5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på: 1. de nationella minoritetsspråken, 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska och 3. lättläst svenska.			
Antal titlar fysiska medier på nationella minoritetsspråk	201	167	-17%
Antal e-titlar på nationella minoritetsspråk	296	79	-73%
Totalt antal titlar på nationella minoritetsspråk	246	497	-51%
Personer som har ett annat modersmål än svenska 5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på: 1. de nationella minoritetsspråken, 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska och 3. lättläst svenska.			
Antal titlar på fysiska medier utländska språk	6 458	6 295	-3%

Antal e-titlar på utländska språk	1 107	906	-18%
Antal titlar på utländska språk alla medietyper	7 201	7 565	-5%
Barn och unga 8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.			
Bestånd av tryckta böcker och seriella publikationer för barn och unga (0 upp till 18 år)	35 749	35 634	0%
Antal nyförvärv av tryckta böcker och seriella publikationer för barn och unga under kalenderåret	4 088	3 989	-2%
Utlån av tryckta böcker och seriella publikationer för barn och unga under kalenderåret	187 667	206 348	10%
Barnbokslån i kommunala bibliotek, antal/barn 0-17 år	22	20	9%
Antal aktiva låntagare som är under 18 år*	2 169	2 480	14%
Andel barn och unga som är aktiva låntagare	23,2%	26,6%	15%
Antalet aktivitetstillfällen för barn och unga	208	249	20%
Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1000 inv 0-17 år	22,21	26,7	20%
Övriga nyckeltal: Aktiva användare/låntagare och besöksstatistik			
Aktiva låntagare i kommunala bibliotek, antal/1000 inv	204	222	9%
Antal aktiva låntagare* som är institutionslåntagare/har lärarkort, låntagare som saknar uppgift om personnummer eller låntagare som inte definierar sig som kvinna eller man	245	264	8%
Antal fysiska besök samtliga biblioteket inkl filialer	193 573	247 912	28%

Antal fysiska besök huvudbibliotek	193 573	230 000	19%
Antal fysiska besök filial Sollebrunn	9 698**	11 876	22%
Antal fysiska besök filial Ingared	5 471**	6 036	10%
Antal virtuella besök på webbsidan (startsidan, indexsidan)	575 749	70 533	-88%

* En aktiv låntagare är registrerad användare som lånat minst ett lån under kalenderåret med sitt lånekort.

** Räkneverken har tidvis inte fungerat på filialerna under meröppet under 2023

Källa: Kungliga biblioteket samt förvaltningens egna uppgifter

Kommentar till utfall av nyckeltal

Utlåningen av medier anpassade för personer med läsnedsättning har minskat markant under det gångna året. Denna nedgång kan till stor del förklaras av en ökande användning av den digitala tjänsten Legimus, som i allt högre utsträckning ersätter fysiska medier inom målgruppen. Ett generationsskifte pågår, där det främst är äldre och teknikovana användare som fortsatt lånar fysiskt material anpassat för personer med läsnedsättning. Statistik över användningen av Legimus rapporteras direkt från Myndigheten för tillgängliga medier till Kungliga biblioteket, vilket innebär att dessa uppgifter inte inkluderas i folkbibliotekens lokala statistik. Per april 2025 finns 580 registrerade Legimuskonton kopplade till Alingsås bibliotek.

Den minskade andelen utlån av anpassade medier i förhållande till det totala beståndet beror på den ökande digitaliseringen av dessa medier. I och med att anpassade medier i allt större utsträckning görs tillgängliga via digitala plattformar, minskar behovet av fysiska exemplar på biblioteket. De digitala lånen redovisas på nationell nivå och därför synliggörs dessa inte i den lokala statistikredovisningen för Alingsås bibliotek.

Antalet tillgängliga titlar på nationella minoritetsspråk har minskat, vilket främst kan hänföras till ett reducerat utbud av e-böcker inom dessa språk. Tillgången till e-böcker påverkas av rådande avtal mellan e-boksleverantörer och förlag. Minskningen av det fysiska beståndet inom detta område är en följd av en planerad översyn och gallring av bibliotekets samlingar, i syfte att säkerställa ett aktuellt och relevant utbud. Då biblioteket inte har något uttryckligt bevarandeuppdrag, kan beståndets omfattning inom enskilda avdelningar variera över tid. Även om ambitionen är att ersätta gallrade verk, särskilt inom prioriterade målgrupper, kan nytugivningen ibland vara begränsad.

Det är svårt att ange en entydig orsak till ökningen av utlån av barnböcker, antalet aktiva låntagare samt aktiviteter riktade till barn och unga. Förvaltningen noterar dock att 37 % av

bibliotekets personal har ett särskilt uppdrag att arbeta med målgruppen barn och unga, vilket är en högre andel än riksgenomsnittet på 27 %.

Besöksstatistiken för huvudbiblioteket visar en ökning under 2024. En möjlig förklaring är att biblioteket fungerade som lokal för förtidsröstning i samband med EU-valet under våren 2024. Förvaltningen noterade även en ökning av antalet besökare under höstlovet.

Vid bibliotekets filialer i Ingared och Sollebrunn har besöksräknarna periodvis varit ur funktion. Före pandemin hade båda filialerna ett väsentligt högre antal besök.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Besök huvudbibliotek	185 598	199 528	199 252	130 594	45 282	i.u	193 573	230 000
Besök filial Sollebrunn	18 094	17 067	21 685	19 924	5 040	i.u	9 698*	11 876
Besök filial Ingared	13 690	22 908	32 800	28 196	17 240	i.u	5471*	6 036

*Räkneverken har tidvis inte fungerat på filialerna under meröppet under 2023

Ingareds bibliotek var tidigare beläget i den nuvarande förskolan Säven, med öppettider anpassade efter Ingaredsskolans schema. Under denna period besöktes biblioteket regelbundet av tre till fem skolklasser per dag. Efter flytten till en tillfällig paviljong har öppettiderna justerats i syfte att bättre tillgodose allmänhetens behov.

För Sollebrunns bibliotek fanns fram till årsskiftet 2020/2021 ett avtal mellan folkbiblioteket och Sollebrunns skola, vilket innebar utökad service samt särskilda öppettider för skolklasser. Detta avtal avslutades i december 2020 efter beslut från skolans sida.

Trots utmaningar med besöksstatistiken visar utlåningsstatistiken en positiv utveckling för båda filialerna. Under 2019 uppgick antalet lån till 17 863 i Ingared och 21 170 i Sollebrunn. För 2024 registrerades 22 496 lån i Ingared och 22 185 lån i Sollebrunn.